

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Press Unit
Unité de la Presse

Zestawienie tematyczne
– Granice stosowania ograniczeń prawa do wolności

Maj 2024 r.

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Ograniczenia prawa do wolności i bezpieczeństwa z przyczyn innych niż przewidziane w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

Artykuł 18 (granice stosowania ograniczeń praw) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#) („Konwencji“):

„Ograniczenia praw i wolności, na które zezwala niniejsza Konwencja, nie będą stosowane w innych celach, niż te, dla których je wprowadzono”.

Artykuł 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa) Konwencji:

„1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo:

- (a) zgodnie z prawem pozbawienia wolności w wyniku skazania przez właściwy sąd;
- (b) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania w przypadku niepodporządkowania się wydanemu zgodnie z prawem orzeczeniu sądu lub w celu zapewnienia wykonania określonego w ustawie obowiązku;
- (c) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania w celu postawienia przed właściwym organem, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zagrożonego karą lub jeśli jest to konieczne w celu zapobieżenia popełnienia takiego czynu lub uniemożliwienia ucieczki po jego dokonaniu;
- (d) pozbawienia nieletniego wolności na podstawie zgodnego z prawem orzeczenia w celu ustanowienia nadzoru wychowawczego lub zgodnego z prawem pozbawienia nieletniego wolności w celu postawienia go przed właściwym organem;
- (e) zgodnego z prawem pozbawienia wolności osoby w celu zapobieżenia szerezeniu przez nią choroby zakaźnej, osoby umyślowo chorej, alkoholika, narkomana lub włóczęgi;
- (f) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania osoby w celu zapobieżenia jej nielegalnemu wkroczeniu na terytorium państwa lub osoby, przeciwko której toczy się postępowanie o wydalenie lub ekstradycję.

2. Każdy, kto został zatrzymany, powinien zostać niezwłocznie i w zrozumiałym dla niego języku poinformowany o przyczynach zatrzymania i o stawianych mu zarzutach.

3. Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. c) niniejszego artykułu powinien zostać niezwłocznie postawiony przed sędzią lub innym urzędnikiem uprawnionym przez ustawę do wykonywania władzy sądowej i ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę.

4. Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem.

5. Każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo do odszkodowania”.

Sprawy, w których Trybunał stwierdził naruszenie art. 18 w związku z art. 5 Konwencji

Gusinskiy przeciwko Rosji¹

19 maja 2004 r. (wyrok Izby)

Skarżący – były prezes i większościowy udziałowiec prywatnego holdingu medialnego został aresztowany i pozbawiony wolności w czerwcu 2000 r. w związku z podejrzeniem oszustwa przy przeniesieniu koncesji na działalność nadawczą. Zarzucał on, że jego aresztowanie było bezprawne i arbitralne, zwłaszcza nie zachodziło uzasadnione podejrzenie, jakoby popełnił przestępstwo, a jego pobyt w areszcie był niezgodny z krajowymi przepisami proceduralnymi. Zarzucił też, że władze, pozbawiając go wolności, w istocie zamierzały zmusić go do sprzedaży koncernu medialnego na niekorzystnych warunkach.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 5 oraz art. 18 w związku z art. 5 Konwencji**. W odniesieniu do zarzutu skarżącego, że prawdziwym celem aresztowania go było zmuszenie go do sprzedaży koncernu na niekorzystnych warunkach Trybunał zauważył, że skarżący podczas pobytu w więzieniu, bezsprzecznie otrzymał ofertę zawarcia umowy handlowej w zamian za umorzenie toczącego się przeciwko niemu śledztwa. Zdaniem Trybunału kwestii z dziedziny prawa publicznego takich jak postępowanie karne i tymczasowe aresztowanie nie należy wykorzystywać jako elementów strategii handlowych. Ograniczenie wolności skarżącego zastosowano nie tylko w celach przewidzianych w Konwencji, mianowicie w celu postawienia przed właściwym organem, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zagrożonego, ale także w innych celach.

Cebotari przeciwko Mołdawii

13 listopada 2007 r. (wyrok Izby)

W 1997 r. skarżący był szefem Moldtranselectro, państwowej spółki energetycznej w Mołdawii. Zawarto szereg kompleksowych umów na import energii elektrycznej z Ukrainy do Mołdawii, m.in. z udziałem Moldtranselectro oraz innej spółki zarejestrowanej w Mołdawii – Oferta Plus. Skarżący, podejrzany w postępowaniu karnym obciążony zarzutami sprzeniewierzenia mienia państwowego znacznej wartości, został zatrzymany i tymczasowo aresztowany w 2006 r., uskarża się na bezprawność pozbawienia go wolności. Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1 Konwencji**. W szczególności Trybunał zauważył, że oskarżenia przeciwko skarżącemu oraz szefowi Oferty Plus były jednej treści, ich zatrzymanie zbiegło się w czasie, a postępowanie przeciwko nim prowadzili ci sami funkcjonariusze Biura ds. Zwalczania Korupcji i Przystępczości Gospodarczej. W swoim wyroku Trybunał przytoczył zatem takie samo uzasadnienie jak w wyroku w sprawie *Oferta Plus S.R.L. przeciwko Mołdawii* z 19 grudnia 2006 r., w którym uznał w szczególności, że oskarżenia pod adresem Oferty Plus były rozbieżne z ustaleniami sądu cywilnego. Jak zatem stwierdził Trybunał w sprawie *Oferta Plus S.R.L.*, rząd nie wykazał, jakoby istniało uzasadnione podejrzenie, że skarżący popełnił przestępstwo, a co za tym idzie, nie było uzasadnienia dla jego zatrzymania i aresztowania. Poza tym Trybunał mógł jedynie stwierdzić, że prawdziwym celem postępowania karnego było wywarcie na skarżącym presji, by powstrzymał Ofertę Plus od wniesienia skargi do Trybunału. Uznał zatem, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5 ust. 1**.

Lutsenko przeciwko Ukrainie

3 lipca 2012 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła skargi popularnego polityka opozycji na arbitralność i bezprawność decyzji o jego zatrzymaniu i aresztowaniu, a także na niepoinformowanie go o przyczynach zatrzymania. Ponadto skarżący podnosił, że władza wykorzystwała postępowanie przeciwko niemu oraz jego zatrzymanie w celu wykluczenia go z życia politycznego oraz udziału w nadchodzących wyborach parlamentarnych.

¹ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka („Konwencji”).

Trybunał uznał też, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5**, ponieważ ograniczenie wolności skarżącego zastosowano nie tylko w celu postawienia go przed właściwym organem z racji uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zagrożonego karą, ale także z innych bezprawnych powodów. W związku z tym Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący, będąc oskarżonym o nadużycie służbowe miał prawo odpowiedzieć na takie oskarżenie za pośrednictwem środków masowego przekazu. Jako jedną z przesłanek aresztowania skarżącego oskarżenie wskazało jego komunikację z mediami. Zarzucono mu wprowadzanie w błąd opinii publicznej co do przestępstw, o które go oskarżono, o dyskredytowanie prokuratury oraz o wywieranie wpływu na zbliżającą się rozprawę przed sądem w celu uniknięcia odpowiedzialności karnej. Zdaniem Trybunału taka linia argumentacji wyraźnie wskazywała na chęć ukarania skarżącego za publiczne sprzeciwianie się oskarżeniom na nim ciążyącym oraz za manifestowanie swojej niewinności.

Tymoshenko przeciwko Ukrainie

30 kwietnia 2013 r. (wyrok Izby)

W kwietniu 2011 r. wszczęto postępowanie karne przeciwko skarżącej, która była liderką największej partii opozycyjnej na Ukrainie i była premier rządu, pod zarzutami nadużycia władzy i nadużycia służbowego, a w sierpniu 2011 r. sąd nakazał jej tymczasowe aresztowanie. Później skarżąca została skazana za te przestępstwa na karę pozbawienia wolności. Skarżąca zarzucała w szczególności, że jej zatrzymanie było arbitralne oraz że była pozbawiona środków odwoławczych i możliwości dochodzenia odszkodowania. Ponadto skarżąca podniosła, że władze posłużyły się zatrzymaniem w celu wyeliminowania jej z życia politycznego oraz uniemożliwienia jej startu jako kandydatki w wyborach w dniu 28 października 2012 r.

Trybunał uznał w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1, art. 5 ust. 4 oraz art. 5 ust. 5** Konwencji, ponieważ tymczasowe aresztowanie skarżącej miało arbitralny charakter, nie poddano prawidłowej kontroli prawnej legalności jej zatrzymania oraz skarżąca nie miała możliwości dochodzenia odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności. Ponadto Trybunał stwierdził, że skarżąca – była premier oraz liderka jednej z najsilniejszych partii opozycyjnych, została oskarżona o nadużycie władzy i nadużycie uprawnień służbowych krótko po zmianie rządu. Przypomniawszy, że – jak ustalono wcześniej – aresztowanie skarżącej miało na celu głównie ukaranie jej za brak szacunku do sądu, przed którym zawisła sprawa, Trybunał stwierdził, że do ograniczenia jej wolności nie doszło w celu postawienia jej przed właściwym organem z racji uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zagrożonego karą, ale z innych powodów. Trybunał uznaje to za wystarczającą podstawę do **stwierdzenia naruszenia art. 18 Konwencji w związku z art. 5**.

Ilgar Mammadov przeciwko Azerbejdżanowi

22 maja 2014 r. (wyrok Izby)²

Sprawa dotyczyła zatrzymania i tymczasowego aresztowania skarżącego – opozycyjnego polityka i blogera, w następstwie jego relacji z ulicznych protestów w styczniu 2013 r. Skarżący zarzucał w szczególności że nie zachodziło uzasadnione podejrzenie, jakoby popełnił przestępstwo, sądy nie przedstawiły odpowiednich i dostatecznych przesłanek, które uzasadniałyby przedłużenie okresu jego pobytu w areszcie oraz nie przeprowadzono odpowiedniej kontroli sądowej jego aresztowania. Ponadto utrzymywał, że jego zatrzymanie oraz postępowanie karne miały go powstrzymać jako krytyka rządu oraz potencjalnego przeciwnika w wyborach prezydenckich.

² Zobacz również wyrok Wielkiej Izby w *Postępowanie na podstawie art. 46 § 4 Konwencji w sprawie Ilgar Mammadov przeciwko Azerbejdżanowi* z dnia 29 maja 2019 r. ([link](#) do komunikatu prasowego).

Trybunał orzekł w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji, ustalwszy że rząd nie wykazał, jakoby w okresie istotnym dla sprawy skarżący został pozbawiony wolności z racji „uzasadnionego podejrzenia” popełnienia przestępstwa. Ponadto stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji, ustalwszy że aresztowania skarżącego nie poddano należytej kontroli legalności. Wreszcie sąd zauważył, że skarżący, który niejednokrotnie wcześniej krytykował rząd, został zatrzymany i tymczasowo aresztowany bez żadnych dowodów uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, o które go oskarżono, mianowicie o zorganizowane działania prowadzące do zakłócania porządku publicznego. W sprawie tej Trybunał ustalił, że rzeczywistą przyczyną aresztowania skarżącego był zamiar uciszenia go lub ukarania za krytykę pod adresem rządu oraz opublikowania informacji, które próbował ukryć. Trybunał stwierdził zatem, że ograniczenie wolności skarżącego zastosowano w celach innych niż postawienie go przed właściwym organem z racji uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zagrożonego, a tym samym uznał, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5** Konwencji.

Rasul Jafarov przeciwko Azerbejdżanowi

17 marca 2016 r. (wyrok Izby)

Skarżący – znany obrońca praw człowieka zarzucił w szczególności, że został zatrzymany i aresztowany bez uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, a sądy krajowe nie wskazały dostatecznych przesłanek uzasadniających przedłużenie jego pobytu w areszcie. Ponadto uskarżał się, że sądy krajowe nie rozpatrzyły należycie argumentów przemawiających za jego zwolnieniem. Wreszcie podnosił, że jego prawa przewidziane Konwencją zostały ograniczone w celach innych niż przewidziane w Konwencji. W szczególności jego zatrzymanie i aresztowanie miało na celu ukaranie go za krytykę rządu, uciszenie go jako obrońcę praw człowieka, zniechęcenie innych osób do takiej działalności oraz sparaliżowanie społeczeństwa obywatelskiego w kraju.

Trybunał uznał w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji, gdyż zarzuty stawiane skarżącemu nie opierały się na uzasadnionym podejrzeniu. Ponadto stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji, jako że aresztowania skarżącego nie poddano należytej sądowej kontroli legalności. Wreszcie Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5**, ustalwszy że kombinacja czynników przemawiała za argumentem, iż rzeczywistym celem środków podjętych przeciwko skarżącemu było uciszenie go oraz ukaranie za działalność w charakterze obrońcy praw człowieka: do jego zatrzymania i aresztowania w 2014 r. doszło w kontekście przyjęcia zaostrzonych przepisów ograniczających działalność organizacji pozarządowych; pojawiły się liczne wypowiedzi prominentnych przedstawicieli władz oraz artykuły w prorządowych mediach oskarżające organizacje pozarządowe i ich liderów, w tym skarżącego, o bycie zdrajcami i obcymi agentami; równocześnie doszło do zatrzymań i aresztowań kilku innych znanych aktywistów na rzecz praw człowieka współpracujących z organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się ochroną praw człowieka.

Merabishvili przeciwko Gruzji

28 listopada 2017 r. (wyrok Wielkiej Izby)

Sprawa dotyczyła zatrzymania i tymczasowego aresztowania skarżącego – byłego premiera Gruzji, który zarzucił, jakoby środki te służyły innym, ukrytym celom. Skarżący podnosił w szczególności, że jego zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie miały na celu usunięcie go ze sceny politycznej, a prokurator generalny – który pewnej nocy, kilka miesięcy po aresztowaniu potajemnie zabrał go z celi na przesłuchanie – próbował za pomocą aresztu wywrzeć na skarżącym nacisk, by ten podał informacje o zagranicznych kontaktach bankowych byłego prezydenta Gruzji Michaiła Sakaszwilego oraz o śmierci byłego premiera Gruzji Zuraba Żwani w 2005 r.

Trybunał orzekł w szczególności, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji w związku z zatrzymaniem skarżącego lub jego tymczasowym aresztowaniem, oraz że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 3** w związku z umieszczeniem go w areszcie śledczym. Uznał jednak, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 3**, ponieważ przynajmniej od 25 września 2013 r. tymczasowe aresztowanie skarżącego było pozbawione należytego

uzasadnienia, a ponadto **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5 ust. 1**. W sprawie tej Trybunał uznał też, że nie ustalono, jakoby tymczasowe aresztowanie skarżącego miało przede wszystkim służyć usunięciu go z gruzińskiej sceny politycznej. Uznał jednak twierdzenia skarżącego dotyczące potajemnego zabrania z celi i nocnego przesłuchania za dostatecznie przekonujące, a zatem za dowiedzione. Trybunał uznał zatem, że ograniczenie prawa skarżącego do wolności było sytuacją o charakterze ciągłym. Biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności Trybunał doszedł do wniosku, że główny cel tego ograniczenia wolności zmieniał się w czasie. Choć początkowo takim celem było ściganie przestępstw w oparciu o uzasadnione podejrzenie, to później głównym celem stało się uzyskanie informacji o śmierci Żwani oraz o kontaktach bankowych Sakaszwiliego. A to z kolei oznaczało, że ukryty cel nie był przewidziany Konwencją.

Mammadi przeciwko Azerbejdżanowi

19 kwietnia 2018 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła zatrzymania i aresztowania znanego aktywisty na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i obrońcy praw człowieka, który prowadzi kilka organizacji pozarządowych zajmujących się obserwacją wyborów. Skarżący został zatrzymany w grudniu 2013 r. i przebywał w areszcie aż do skazania w maju 2014 r. za rozliczne przestępstwa, w tym za nielegalną działalność gospodarczą, unikanie opodatkowania i nadużycie władzy. Skarżący zarzucił w szczególności, że został zatrzymany i tymczasowo aresztowany bez uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, że sądy nie uwzględniły jego argumentów za zwolnieniem z aresztu, a jego zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie zastosowano z pobudek politycznych i stanowiły część represyjnej kampanii wymierzonej w obrońców praw człowieka i aktywistów organizacji pozarządowych, służącej ich uciszeniu.

Trybunał orzekł w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji, ponieważ okoliczności faktyczne, na które powoływało się oskarżenie, mianowicie że skarżący nie dopełnił administracyjnych formalności pracując na rzecz organizacji pozarządowych, nie były wystarczające, by uzasadnić podejrzenie popełnienia przestępstw, które mu zarzucono. Oskarżenie nie udzieliło też żadnych innych informacji ani nie przedstawiło dowodów, które uzasadniałyby podejrzenie będące podstawą zatrzymania i aresztowania. Ponadto Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji, ponieważ sądy nie przeprowadziły należytej kontroli sądowej aresztowania skarżącego. Wreszcie Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5**, ponieważ zatrzymanie i aresztowanie skarżącego nie miało na celu postawienia go przed właściwym organem z racji istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zagrożonego karą, ale środki te stanowiły część szerszej operacji mającej złamać obrońców praw człowieka w Azerbejdżanie w 2014 r.

Rashad Hasanov i Inni przeciwko Azerbejdżanowi

7 czerwca 2018 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła skargi czterech aktywistów na rzecz społeczeństwa obywatelskiego na zastosowanie aresztowania bez uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Podnosili także, że ich zatrzymanie i aresztowanie miało być karą za działalność polityczną i społeczną.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji, ustalwszy że rząd nie wykazał, jakoby skarżący zostali pozbawieni wolności z racji „uzasadnionego podejrzenia” popełnienia przestępstwa. Ponadto stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5** Konwencji, ustalwszy, że rzeczywistym powodem podjęcia wymienionych środków przeciwko skarżącym był zamiar ich uciszenia oraz ukarania za zaangażowanie polityczne i społeczne oraz działalność w ramach organizacji pozarządowej NIDA.

Aliyev przeciwko Azerbejdżanowi

20 września 2018 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła aresztowania prawnika i aktywisty na rzecz praw człowieka pod zarzutami nielegalnej działalności gospodarczej, sprzeniewierzenia mienia i unikania

opodatkowania. Skarżący podnosił w szczególności, że władze nie przedstawiły żadnych racjonalnych i należyście udokumentowanych dowodów na popełnienie zarzucanych przestępstw. Podnosił też, że jego prawa przewidziane Konwencją zostały ograniczone w celach innych niż przewidziane w Konwencji.

Trybunał uznał w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji, ze względu na brak uzasadnionego podejrzenia, że skarżący popełnił przestępstwo, stanowiące podstawę dla jego aresztowania. Ponadto stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji, jako że aresztowania skarżącego nie poddano należytej sądowej kontroli legalności. Wreszcie Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5**, ustalwszy że środki podjęte przeciwko skarżącemu służyły jego uciszeniu oraz ukaraniu za działalność na rzecz praw człowieka, a nie zgodnym z prawem celem przewidzianym w Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że sprawa ta wpisywała się w „niepokojący schemat arbitralnych zatrzymań i aresztowań krytyków rządu, aktywistów na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka”. Trybunał wezwał rząd do podjęcia kroków służących ochronie takich osób, aby nie dochodziło więcej do odwetowych postępowań i nadużyć prawa karnego wymierzonych przeciwko nim.

Zobacz też: [Yunusova i Yunusov przeciwko Azerbejdżanowi \(nr 2\)](#), Wyrok Izby z 16 lipca 2020 r.

Navalny przeciwko Rosji³

15 listopada 2018 r. (wyrok Wielkiej Izby)

Sprawa dotyczyła skargi działacza politycznego i lidera opozycji na umotywowane politycznie siedmiokrotne zatrzymania, tymczasowe aresztowania i skazania na areszt w okresie 2012–2014, co naruszało jego prawa.

Wielka Izba stwierdziła w szczególności, że **doszło do naruszeń** praw skarżącego na gruncie **art. 5** Konwencji w związku z siedmiokrotnym zatrzymaniem i dwukrotnym tymczasowym aresztowaniem. Ponadto Trybunał **stwierdził naruszenie art. 11** (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się) Konwencji, ustalwszy że dwukrotne zatrzymanie skarżącego podczas pokojowych zgromadzeń było pozbawione uzasadnionego celu, natomiast pięć pozostałych przypadków zatrzymań nie było konieczne w demokratycznym społeczeństwie. Wreszcie Wielka Izba stwierdziła, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5 i art. 11**. Zauważyła przy tym w szczególności, że skarżący, który w stosunkowo krótkim okresie został siedmiokrotnie zatrzymany, odgrywał wiodącą rolę w pierwszych czterech zajściach, ale już nie w piątym ani w szóstym. Niemniej jednak policja była nastawiona na zatrzymanie właśnie jego podczas tych ostatnich zajęć. Wielka Izba ustaliła też, że istnieją „zbieżne dowody poszlakowe” na to, że władze traktowały skarżącego z coraz większą surowością, a zarzut, że właśnie on stał się celem wydaje się zbieżny w ogólniejszym kontekście działań zmierzających do zdławienia opozycji. Wielka Izba stwierdziła zatem ponad wszelką wątpliwość, że ograniczenia nałożone na skarżącego przy okazji piątego i szóstego zajścia służyły ukrytemu celowi, którym było „zdławienie pluralizmu politycznego, który stanowi element »skutecznej demokracji« pod »rządami prawa« – a to pojęcia wzmiankowane w preambule do Konwencji”.

Nawalny przeciwko Rosji (nr 2)⁴

9 kwietnia 2019 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła nakazu objęcia skarżącego – działacza opozycyjnego – aresztem domowym oraz środkami ograniczającymi na czas trwania postępowania karnego toczącego się przeciwko niemu. Skarżący podnosił również, że środki te zostały podjęte z pobudek politycznych.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5** Konwencji, ustalwszy, że nakaz aresztu domowego był nieuzasadniony, zwłaszcza zważywszy na okoliczności, że nie zachodziło ryzyko ucieczki ani unikania postępowania ze strony skarżącego. Trybunał stwierdził też,

³ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

⁴ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

że **doszło do naruszenia art. 10** (wolność wyrażania opinii) Konwencji, ustalwszy, że ograniczenia nałożone na skarżącego, w tym ograniczenie w komunikowaniu się, były nieproporcjonalne do zarzutów, które mu postawiono. Wreszcie Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5**, ustalwszy że areszt domowy oraz ograniczenia nałożone na skarżącego służyły ukróceniu jego działalności publicznej.

Natig Jafarov przeciwko Azerbejdżanowi

7 listopada 2019 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła zatrzymania i tymczasowego aresztowania działacza opozycyjnego. Skarżący podnosił w szczególności, że nie istniało uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa, a sądy nie przeprowadziły skutecznej kontroli legalności jego aresztowania. Ponadto zarzucił, że zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie miało na celu uciszenie go oraz ukaranie za działalność w Republikańskim Alternatywnym Ruchu Obywatelskim (REAL) oraz jego kampanię przeciwko zmianom w konstytucji zaproponowanym w projekcie referendum.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji, ustalwszy, że nie istniały przesłanki do postawienia zarzutów karnych skarżącemu oraz że został on zatrzymany i tymczasowo aresztowany mimo braku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Ponadto Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji, jako że aresztowania skarżącego nie poddano należytej sądowej kontroli legalności. Wreszcie Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 18 w związku z art. 5**, ustalwszy że całokształt okoliczności sprawy skarżącego wskazuje na to, że ukrytym celem jego zatrzymania i aresztowania było ukaranie go za zaangażowanie polityczne oraz uniemożliwienie mu uczestnictwa w kampanii przedreferendalnej jako członkowi opozycji. Trybunał zauważył w szczególności, że zatrzymanie i aresztowanie było wymierzone nie tylko w skarżącego i innych działaczy opozycyjnych, ale także w samą istotę demokracji jako mechanizmu organizacji społeczeństwa, w którym wolność osobistą można ograniczyć wyłącznie w interesie ogólnym.

Kavala przeciwko Turcji

10 grudnia 2019 r. (wyrok Izby)⁵

W sprawie tej skarżący – przedsiębiorca, który uczestniczył w tworzeniu organizacji pozarządowych (NGO) oraz ruchów społeczeństwa obywatelskiego czynnie propagujących oraz chroniących prawa człowieka – zarzucił, że jego zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie były nieuzasadnione. Podnosił między innymi, że nie było dowodów uzasadniających podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa, co jest warunkiem koniecznym tymczasowego aresztowania. Podnosił też, że jego prawa przewidziane Konwencją zostały ograniczone w celach innych niż przewidziane w Konwencji. W szczególności utrzymywał, że aresztowanie miało na celu ukaranie go za krytykę rządu, uciszenie go jako aktywisty NGO i obrońcy praw człowieka, odstraszenie innych osób od takiej działalności oraz sparaliżowanie społeczeństwa obywatelskiego w kraju.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji z powodu braku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez skarżącego. Ponadto Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji, ustalwszy, że postępowanie, w którym turecki Trybunał Konstytucyjny orzekł o legalności tymczasowego aresztowania skarżącego nie spełniało wymogu bezzwłoczności przewidzianego w tym artykule Konwencji. Wreszcie Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5 ust. 1** Konwencji, ustalwszy że ograniczenie wolności skarżącego zastosowano w celach innych niż postawienie przed właściwym organem z racji uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zagrożonego karą. Trybunał stwierdził przy tym, że zostało wykazane ponad wszelką wątpliwość, że zaskarżone środki służyły ukrytemu celowi sprzecznemu z art. 18 Konwencji, mianowicie uciszeniu skarżącego. Ponadto stwierdził, że zaskarżone środki miały zniechęcać innych obrońców praw człowieka do działania. Trybunał uznał

⁵ Zobacz również wyrok Wielkiej Izby w *Postępowanie na podstawie art. 46 Konwencji w sprawie Kavala przeciwko Turcji* z dnia 11 lipca 2022 r. ([link](#) do komunikatu prasowego).

zatem, że Turcja powinna była podjąć wszelkie kroki w celu zwolnienia skarżącego z aresztu.

Ibrahimov i Mammadov przeciwko Azerbejdżanowi

11 lutego 2020 r. (wyrok Izby)

Skarżący w sprawie, będący członkami ruchu obywatelskiego zostali zatrzymani i postawiono im zarzuty posiadania narkotyków, które – jak utrzymywali – były fałszywe, a prawdziwym powodem czynności organów było namalowanie graffiti o charakterze politycznym na pomniku byłego prezydenta. Skarżący w szczególności zarzucali, że do ich zatrzymania doszło bez uzasadnionego podejrzenia. Ponadto zarzucili, że sądy nie wskazały odpowiednich i wystarczających powodów dla uzasadnienia ich tymczasowego aresztowania, a kontrola sądowa aresztowania była nieskuteczna. Wreszcie podnosili, że ich prawa przewidziane Konwencją zostały ograniczone w celach innych niż przewidziane w Konwencji.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji z powodu zatrzymania bez uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Ponadto Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** (legalność zatrzymania), ponieważ sądy krajowe nie wypełniły skarżącym ochrony przed arbitralnym zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem. Wreszcie Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5** Konwencji, ustalwszy że wolność skarżących została ograniczona z przyczyn innych niż wymienione w Konwencji. Zauważył przy tym, że kontekst sprawy, uchybienia w postępowaniu oraz czas podjęcia czynności przez policję jednoznacznie wskazują na to, iż prawdziwym celem zatrzymania, aresztowania i oskarżenia skarżących był odwet za namalowanie graffiti z politycznym hasłem.

Khadija Ismayilova przeciwko Azerbejdżanowi (nr 2)

27 lutego 2020 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła skargi skarżącej, która pracowała dla oddziału Azadliq Radio w Baku będącego azerskim serwisem Radia Wolna Europa/Radia Swoboda finansowanego przez rząd USA, jako pracownik, kierownik lub samozatrudniona, na zatrzymanie i aresztowanie bez uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, oraz zarzutów skarżącej, że czynności te miały na celu ukaranie jej za działalność dziennikarską krytykującą rząd.

Trybunał stwierdził w szczególności, że postawiony skarżącej zarzut nakłaniania znajomej osoby do popełnienia samobójstwa oparty był na fałszywym doniesieniu złożonym pod przymusem, a inne zarzuty związane z jej pracą w rozgłośni radiowej nie były oparte na faktach. Trybunał ustalił, że materiały zawarte w aktach sprawy nie odpowiadały minimalnym standardom pod względem zasadności podejrzenia wymaganego do zatrzymania i tymczasowego aresztowania. Skarżąca została zatem pozbawiona wolności **z naruszeniem art. 5 ust. 1** Konwencji. Trybunał zauważył też, że mimo wielokrotnie podnoszonych zastrzeżeń przez skarżącą sądy krajowe nie zweryfikowały, czy istniało zasadne podejrzenie dające podstawę do zatrzymania i aresztowania. Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 5 ust. 4** (legalność aresztowania) Konwencji. Wreszcie Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5**, ustalwszy że czynności władz wobec skarżącej – dziennikarki publikującej artykuły krytykujące członków rządu i ich rodziny za domniemaną korupcję i nielegalne interesy, były motywowane zamiarem uciszenia jej oraz ukarania za dziennikarską działalność.

Selahattin Demirtas przeciwko Turcji (nr 2)

22 grudnia 2020 r. (wyrok Wielkiej Izby)

Sprawa dotyczy zatrzymania i tymczasowego aresztowania skarżącego, który w czasie wydarzeń był jednym z wiceprzewodniczących Ludowej Partii Demokratycznej (HDP) – lewicowej, pro-kurdyjskiej partii politycznej. Skarżący zarzuca w szczególności, że jego pierwotne tymczasowe aresztowanie, oraz jego przedłużenie były arbitralne, a czas trwania jego tymczasowego aresztowania zbyt długi. Ponadto podnosi, że postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym nie spełniało konwencyjnego wymogu bezzwłoczności. Wreszcie utrzymuje, że został aresztowany za wyrażanie krytycznych opinii pod adresem władz politycznych i podnosi, że tymczasowe aresztowanie miało służyć uciszeniu go.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 5 § 1 i art. 5 § 3 Konwencji**, stwierdzając w szczególności, że sądy krajowe nie przedstawiły żadnych konkretnych faktów ani informacji, które mogłyby wzbudzić podejrzenie uzasadniające tymczasowe aresztowanie skarżącego w jakimkolwiek momencie jego zatrzymania, a zatem nie istniało uzasadnione podejrzenie, że popełnił on przedmiotowe przestępstwa. Trybunał uznał ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 5 § 4 Konwencji** (prawo do szybkiej decyzji w sprawie legalności zatrzymania). Wreszcie, Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 18 Konwencji w związku z art. 5**, stwierdzając, że zatrzymanie skarżącego, zwłaszcza podczas dwóch kluczowych kampanii związanych z referendum w dniu 16 kwietnia 2017 r. i wyborami prezydenckimi w dniu 24 czerwca 2018 r., miało ukryty cel zdławienia pluralizmu i ograniczenia wolności debaty politycznej, co stanowiło sedno koncepcji społeczeństwa demokratycznego. W niniejszej sprawie Trybunał orzekł, na podstawie **art. 46** (moc wiążąca i wykonanie wyroków) Konwencji, że Turcja powinna podjąć wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia natychmiastowego zwolnienia skarżącego.

Zobacz również: [Yüksekdağ Senoğlu i Inni przeciwko Turcji](#), wyrok Izby z dnia 8 listopada 2022 r.

Azizov i Novruzlu przeciwko Azerbejdżanowi

18 lutego 2021 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła tymczasowego aresztowania działaczy opozycji. Obaj skarżący uczestniczyli w pokojowych demonstracjach antyrządowych dotyczących śmierci żołnierzy w sytuacjach niebojowych. Zostali zatrzymani i tymczasowo aresztowani pod zarzutem, między innymi, nielegalnego posiadania substancji odurzających, po przeszukaniu ich mieszkań i na dzień przed planowaną kolejną demonstracją. Skarżyli się, że sądy nie uzasadniły ich tymczasowego aresztowania lub nie podały powodów, dla których nakazały jego przedłużenie, a ich prawa zostały ograniczone z powodów innych niż określone w Konwencji.

Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 5 § 3 Konwencji, stwierdzając, że sądy krajowe nie podały „istotnych” i „wystarczających” powodów uzasadniających potrzebę przedłużenia tymczasowego aresztowania skarżących. Trybunał uznał również, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia art. 18 Konwencji w związku z art. 5 § 3. W szczególności, mając na uwadze wszystkie okoliczności sprawy, Trybunał był przekonany, że ukryty cel ograniczenia wolności skarżących, skutkujący ich dalszym tymczasowym aresztowaniem, stanowił cel dominujący, którym było ukaranie i ucieszenie ich za aktywny udział w demonstracjach przeciwko rządowi w związku ze śmiercią żołnierzy.

Kutayev przeciwko Rosji⁶

24 stycznia 2023 r. (wyrok Izby)

Skarżący, znany polityk i działacz na rzecz praw człowieka, twierdził, że został aresztowany, torturowany i sądzony pod zarzutem posiadania narkotyków po tym, jak odmówił wzięcia udziału w spotkaniu z prezydentem Czeczenii Ramzanem Kadyrowem w sprawie konferencji, którą zorganizował 18 lutego 2014 r. w celu upamiętnienia 70. rocznicy deportacji ludności czeczeńskiej. Utrzymywał również, że prawdziwym powodem jego aresztowania i skazania było zorganizowanie konferencji w dniu innym niż 10 maja, ogłoszony przez Kadyrowa Dniem Pamięci i Żalu Narodu Czeczeńskiego.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 5 Konwencji**, ponieważ aresztowanie i zatrzymanie skarżącego w dniu 20 lutego 2014 r. nie miało żadnego uzasadnionego celu. Twierdzenie, że został aresztowany, ponieważ podczas wrywkowej kontroli tożsamości znaleziono przy nim narkotyki, nie było ani wystarczające, ani wiarygodne. Skarżący nie był wcześniej karany za przestępstwa narkotykowe, a nawet sam prezydent Kadyrov powiedział na oficjalnym spotkaniu po aresztowaniu, że skarżący „przeprowadził konferencję zaplanowaną na 23 lutego - dlatego został aresztowany”. Rzeczywiście, to publiczne oświadczenie, wraz z szeregiem innych elementów - datą i tematem konferencji zorganizowanej przez skarżącego, jego arbitralnym aresztowaniem, stosowaniem wobec niego tortur w celu uzyskania przyznania się do winy, bezpośrednim zaangażowaniem

⁶ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

wysokich rangą urzędników w jego sprawę - postrzegane w kontekście ogólnej rozprawy z działaczami na rzecz praw człowieka w Czeczenii w ostatnich latach, wskazywało na ukryty motyw stojący za działaniami władz. Trybunał uznał, że prawdziwym powodem aresztowania skarżącego było ukaranie go za zorganizowanie obchodów w dniu innym niż 10 maja oraz za odmowę wzięcia udziału w spotkaniu z prezydentem Kadyrowem, co stanowiło **naruszenie art. 18 w związku z art. 5 § 1 Konwencji**. Trybunał uznał ponadto, że w odniesieniu do skarżącego doszło do **naruszenia Artykułu 3** (zakaz tortur) oraz **Artykułu 6** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji.

Zarema Musayeva i Inni przeciwko Rosji⁷

28 maja 2024 r. (wyrok Izby)⁸

Sprawa ta dotyczyła żony byłego sędziego Sądu Najwyższego Czeczenii, która w styczniu 2022 r. została siłą usunięta przez policję ze swojego domu w regionie Niżny Nowogród w Rosji i przewieziona 2000 km dalej do Groznego w Czeczenii, a także jej późniejszego zatrzymania oraz wszczętego przeciwko niej postępowania administracyjnego i karnego. Pierwsza skarżąca zarzuciła między innymi, że jej przymusowe usunięcie przez policję i późniejsze zatrzymanie administracyjne na 15 dni nie spełniało wymogów Konwencji i zostało wykorzystane jako pretekst do wywarcia presji na jej krewnych, aby zaprzestali działalności opozycyjnej wobec władz czeczeńskich.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie doszło do **naruszenia art. 18 Konwencji w związku z art. 5**, stwierdzając, że ograniczenie wolności pierwszej skarżącej zostało nałożone w celach innych niż określone w art. 5 § 1 Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że zatrzymanie skarżącego od 20 stycznia do 4 lutego 2022 r. zawierało element złej wiary ze strony władz i było arbitralne, co stanowiło **naruszenie art. 5 Konwencji**. Ponadto Trybunał uznał, że prawdziwym powodem aresztowania i zatrzymania skarżącej był odwet na jej rodzinie, która była zaangażowana w działalność na rzecz praw człowieka i działalność opozycyjną w Czeczenii. Trybunał wziął pod uwagę ogólny kontekst, taki jak zbliżający się wyjazd skarżących z Rosji, ich złe traktowanie, bezpośrednie zaangażowanie urzędników najwyższego szczebla w sprawę oraz powtarzające się publiczne oświadczenia prezydenta Czeczenii, a także ogólne represje wobec obrońców praw człowieka i członków opozycji w regionie.

Sprawy, w których Trybunał stwierdził naruszenie art. 18 w związku z art. 5 Konwencji

Khodorkovskiy przeciwko Rosji⁹

31 maja 2011 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła zatrzymania i kilkuletniego przetrzymywania w areszcie jednego z najbogatszych ludzi w Rosji, pod zarzutami przestępstw gospodarczych. Skarżący podnosił w szczególności, że był bezprawnie więziony przez zbyt długi okres, a zarzuty przeciwko niemu były umotywowane politycznie.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji z powodu przetrzymywania skarżącego w areszcie oraz ustalił, że jego areszt był bezprawny, ponieważ miał cel inny niż wskazany. Ponadto Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 1**, jeżeli chodzi o legalność tymczasowego aresztowania skarżącego na czas postępowania, **doszło do naruszenia art. 5 ust. 3** jeżeli chodzi o czas trwania aresztu i postępowania przed sądem oraz **doszło do czterech naruszeń art. 5 ust. 4**, jeżeli chodzi o uchybienia proceduralne związane z aresztem. Wreszcie Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 18**, jeżeli chodzi o zarzut, jakoby postępowanie było umotywowane politycznie, ponieważ ustalono, że zarzuty przeciwko skarżącemu składały się na „uzasadnione podejrzenie”, a zatem zachodziła zgodność z

⁷ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

⁸ Niniejszy wyrok stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w art. 44 § 2 (wyroki ostateczne) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#).

⁹ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

Konwencją. Trybunał zauważył przy tym, że jakkolwiek sprawa skarżącego może wzbudzać pewne podejrzenia co do prawdziwych zamiarów władz rosyjskich towarzyszących oskarżeniu, to zarzuty motywacji politycznej wymagały niezbitych dowodów, których nie przedstawiono. Okoliczność, że przeciwnicy polityczni lub konkurenci biznesowi skarżącego mogli skorzystać na jego pobycie w areszcie nie powinna być dla władz przeszkodą do ścigania skarżącego, jeżeli ciążyły na nim poważne zarzuty. Trybunał zauważył też, że status polityczny nie gwarantował bezkarności. W innym wypadku każda osoba będąca na miejscu skarżącego mogłaby wysunąć podobne zarzuty, a w rzeczywistości niemożliwe byłoby ściganie takich osób.

Zobacz też: [Khodorkovskiy i Lebedev przeciwko Rosji](#), wyrok Izby z 25 lipca 2013 r.

Korban przeciwko Ukrainie

4 lipca 2019 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła głównie zatrzymania skarżącego, popularnego polityka, po serii postępowań karnych przeciwko niemu. Skarżący zarzucał w szczególności, że jego zatrzymanie w dniu 31 października 2015 r. oraz ponowne zatrzymanie w dniu 3 listopada 2015 r. były bezprawne i arbitralne. Skarżący ponadto podnosił, że jego tymczasowe aresztowanie oraz areszt domowy nie były wystarczająco uzasadnione. Ponadto utrzymywał, że prawdziwe powody jego ścigania i pozbawienia wolności miały charakter polityczny, zwłaszcza że był przeciwnikiem partii rządzącej, a jego nowa partia polityczna ostro krytykowała osoby będące u władzy.

Trybunał uznał zatem, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji w odniesieniu do pierwotnego oraz ponownego zatrzymania skarżącego. Ponadto Trybunał **stwierdził naruszenie art. 5 ust. 3** z uwagi na brak odpowiednich i dostatecznych powodów do pozbawienia skarżącego wolności, oraz **naruszenie art. 5 ust. 5**, ustalwszy że nie zapewniono skarżącemu należytej możliwości skutecznego skorzystania z prawa do dochodzenia odszkodowania. Trybunał stwierdził jednak, że **nie doszło do naruszenia art. 18** Konwencji, ponieważ zarzuty podniesione przez skarżącego nie zostały należyście udowodnione. Nawet jeśli istniały ukryte motywy do ścigania i pozbawienia wolności skarżącego, Trybunał nie zdołał ich ustalić na podstawie zeznań skarżącego, a co dopiero ustalić, że owe ukryte motywy przeważały.

Mirgadirov przeciwko Azerbejdżanowi i Turcji

17 września 2020 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania na lotnisku w Baku i tymczasowego aresztowania skarżącego, obywatela Azerbejdżanu i znanego dziennikarza pracującego jako korespondent azerskiej gazety w Turcji, pod zarzutami szpiegostwa na rzecz Armenii. Skarżący podnosił w szczególności, że nałożone na niego ograniczenia miały związek z jego pracą w charakterze dziennikarza i komentatora politycznego.

Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia** przez Azerbejdżan **art. 5 ust. 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa) Konwencji, ponieważ zabrakło uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, a skarżący został zatrzymany na ponad 16 godzin bez nakazu sądu. Ponadto Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia** przez Azerbejdżan **art. 5 ust. 4** (kontrola sądowa legalności aresztowania) Konwencji, ponieważ sądy krajowe nie rozpatrzyły argumentów skarżącego przemawiających za jego zwolnieniem. Trybunał uznał też, że **nie doszło do naruszenia** przez Azerbejdżan **art. 18 w związku z art. 5**, gdyż na podstawie zeznań skarżącego oraz całego materiału będącego w posiadaniu Trybunału nie można stwierdzić ponad wszelką zasadną wątpliwość, że zatrzymanie i aresztowanie służyły ukrytemu celowi. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący lakonicznie i ogólnikowo zarzucał, że rząd Azerbejdżanu zastosował rzeczne ograniczenia w zamiarze odizolowania skarżącego jako dziennikarza i komentatora politycznego za jego działalność zawodową. Skarżący nie wskazał jednak, które elementy jego pracy mogły doprowadzić do nałożenia na niego ograniczeń.

Udaltsov przeciwko Rosji¹⁰

6 października 2020 r. (wyrok Izby)

Skarżący zarzucił, że jego prawa zostały naruszone poprzez zastosowanie administracyjnych procedur konwojowania i aresztowania oraz skazanie go za wykroczenia administracyjne, a także że nie zapewniono mu odpowiedniej opieki podczas strajku głodowego. Jego przedstawiciele prawni stwierdzili, że był on nękanym przez władze jako działacz opozycyjny i koordynator Moskiewskiej Rady Frontu Lewicy oraz członek Zgromadzenia Narodowego Federacji Rosyjskiej.

Trybunał stwierdził trzy **naruszenia art. 5 § 1 Konwencji** w sprawie skarżącego. Uznał jednak, że **nie doszło do naruszenia art. 18 Konwencji w związku z art. 5**, stwierdzając w szczególności, że twierdzenia stron na podstawie art. 18 były zasadniczo takie same jak ich argumenty na podstawie art. 5 Konwencji. W związku z tym nie było podstaw do stwierdzenia, że skarga na podstawie art. 18 stanowiła fundamentalny aspekt sprawy.

Sabuncu i Inni przeciwko Turcji

10 listopada 2020 r. (wyrok Izby)

W czasie wydarzeń skarżący byli dziennikarzami dziennika Cumhuriyet lub menedżerami Fundacji Cumhuriyet (głównego udziałowca spółki wydającej gazetę). Sprawa dotyczyła ich początkowego i dalszego tymczasowego aresztowania z powodu stanowiska redakcyjnego zajętego przez gazetę w jej artykułach i postach w mediach społecznościowych, krytykujących niektóre polityki rządu. Skarżący skarżyli się w szczególności na początkowe i dalsze zatrzymanie.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 5 § 1 Konwencji**, stwierdzając w szczególności, że decyzje sądów krajowych nakazujące początkowe i dalsze tymczasowe aresztowanie skarżących były oparte na zwykłym podejrzeniu, które nie osiągnęło wymaganego poziomu racjonalności. Stwierdził jednak, że chociaż kontrola przeprowadzona przez turecki Trybunał Konstytucyjny w niniejszej sprawie nie może być określona jako „szybka” w zwykłym kontekście, w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy, czas ten **nie naruszył art. 5 § 4** (prawo do szybkiej kontroli legalności pozbawienia wolności) Konwencji. Wreszcie, Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 18 Konwencji w związku z art. 5**, stwierdzając, że nie ustalono ponad wszelką wątpliwość, że tymczasowe aresztowanie skarżących zostało zarządzone w celu nieprzewidzianym w Konwencji. W szczególności Trybunał uznał, że elementy, na które powoływali się skarżący, nie tworzyły wystarczająco jednorodnej całości, aby można było stwierdzić, że zatrzymanie skarżących miało na celu cel nieprzewidziany w Konwencji i stanowiący podstawowy aspekt sprawy.

Zobacz również: [Sik przeciwko Turcji \(nr 2\)](#), wyrok Izby z dnia 24 listopada 2020 r.; [Ahmet Hüsrev Altan przeciwko Turcji](#), wyrok Izby z dnia 13 kwietnia 2021 r.

Ugulava przeciwko Gruzji

9 lutego 2023 r. (wyrok Izby)

Sprawa ta dotyczyła aresztowania skarżącego w dniu 3 lipca 2014 r. - który był jednym z liderów Zjednoczonego Ruchu Narodowego, byłej rządzącej partii politycznej i burmistrzem Tbilisi w latach 2005-13 - oraz jego tymczasowego aresztowania do dnia 17 września 2015 r. Był on poszukiwany w związku z praniem pieniędzy i innymi przestępstwami. Był on poszukiwany w związku z praniem pieniędzy i innymi przestępstwami, a równolegle toczyło się kilka postępowań karnych. Skarżący zarzucił w szczególności, że jego zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie było niezgodne z prawem oraz że nie podano powodów tego zatrzymania. Stwierdził również, że celem jego tymczasowego aresztowania było ograniczenie jego działalności politycznej.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 5 § 1 Konwencji** z powodu zatrzymania i tymczasowego aresztowania w okresie od 3 lipca 2014 r. do 2 kwietnia 2015 r., **naruszenia art. 5 § 1** z powodu tymczasowego aresztowania w okresie od 2 kwietnia do 17 września 2015 r., **braku naruszenia art. 5 § 1** z powodu braku wyznaczonego

¹⁰ 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Konwencji.

okresu tymczasowego aresztowania w postanowieniach z dnia 4 lipca 2014 r. i 15 marca 2015 r. oraz **naruszenia art. 5 § 3** w niniejszej sprawie. Trybunał zauważył w szczególności, że początkowe aresztowanie i zatrzymanie skarżącego opierało się na uzasadnionych podejrzeniach, że może on stanowić ryzyko ucieczki lub w inny sposób zaszkodzić śledztwu. Jednakże sposób, w jaki nałożono okres od 2 kwietnia do 17 września 2015 r., nie był wystarczający, aby chronić go przed arbitralnością. Ponadto władze nie uwzględniły upływu czasu i zmieniających się okoliczności, zarządzając dalsze zatrzymanie, począwszy od 18 lutego 2015 r., w jednym z procesów skarżącego. Wreszcie, Trybunał uznał, że w sprawie skarżącego **nie doszło do naruszenia art. 18 w związku z art. 5 Konwencji**, stwierdzając, że nie ma wystarczających dowodów, aby stwierdzić, że władze dążyły do ukrytego celu usunięcia go ze sceny politycznej. W szczególności Trybunał stwierdził, że istniało „uzasadnione podejrzenie” uzasadniające jego pierwsze aresztowanie. Wydaje się, że nie było żadnego „ukrytego motywu” w tym aresztowaniu i początkowym nakazie zatrzymania. Ogólny kontekst polityczny również nie był wystarczający, aby wykazać, że istniał dominujący cel utrudniania jego udziału w polityce.

Melia przeciwko Gruzji

9 lutego 2023 r. (wyrok Izby)

Skarżący, polityk opozycji, był członkiem parlamentu i jednym z liderów Zjednoczonego Ruchu Narodowego (UNM) w czasie wydarzeń. W 2019 r. został wyposażony w elektroniczny znacznik, gdy został zwolniony za kaucją w oczekiwaniu na proces w związku z jego domniemaną rolą w zorganizowaniu i udziale w próbie brutalnego szturmu na budynek Parlamentu w czerwcu 2019 r. Sprawa dotyczyła decyzji nakazującej jego tymczasowe aresztowanie po tym, jak odmówił wpłacenia podwyższonej kaucji za usunięcie elektronicznego znacznika w listopadzie 2020 r. podczas wygłaszania przemówienia przed budynkiem Parlamentu. Został aresztowany w lutym 2021 r. i zwolniony w maju 2021 r., kiedy Unia Europejska wpłaciła za niego kaucję jako wyjście z impasu politycznego, który nastąpił po wyborach w 2020 r. i bojkocie działalności parlamentarnej przez opozycję, i najwyraźniej został zastrzyony przez jego aresztowanie. Skarżący zarzucił, że decyzja sądów nakazująca jego tymczasowe aresztowanie była nieuzasadniona i niepotrzebna do celów toczącego się przeciwko niemu postępowania karnego, a jedynym celem jego tymczasowego aresztowania było ograniczenie jego działalności politycznej i ukaranie go za bojkot działalności parlamentarnej przez opozycję. Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie **nie doszło do naruszenia art. 5 § 1 Konwencji**. Trybunał zauważył w szczególności, że decyzje sądu procesowego zostały podjęte w ramach toczącego się przeciwko niemu postępowania karnego, aby upewnić się, między innymi, że pojawi się on na rozprawie. Wyraźne oczekiwanie skarżącego, że pomimo niezastosowania się do środków zapobiegawczych zostaną one całkowicie uchylone z powodu upływu czasu, było niezgodne z duchem Konwencji i zasadą rządów prawa leżącą u podstaw art. 5 § 1 Konwencji. Trybunał uznał również, że w niniejszej sprawie **nie doszło do naruszenia art. 18 Konwencji**, stwierdzając, że chociaż zatrzymanie skarżącego zostało zarządzane w kontekście napięć politycznych w kraju, różne punkty przytoczone przez niego, rozpatrywane osobno lub w połączeniu ze sobą, nie tworzyły wystarczająco jednorodnej całości, aby stwierdzić, że jego zatrzymanie było sprzeczne z postanowieniami Konwencji. W tym względzie Trybunał zauważył w szczególności, że sądy gruzińskie, opierając się na znaczeniu ochrony prawa skarżącego do wolności i bezpieczeństwa, początkowo odrzuciły wniosek prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Skarżący nie był ograniczany w wykonywaniu mandatu parlamentarnego, kontaktach z mediami i opinią publiczną oraz prowadzeniu kampanii przedwyborczej, która przyniosła mu ponowne miejsce w parlamencie. W rzeczywistości okazało się, że postępowanie karne przeciwko niemu zostało zawieszona, aby umożliwić mu prawidłowy udział w wyborach parlamentarnych. W związku z tym Trybunał nie uznał, że poprzez sam fakt postawienia mu zarzutów w ramach postępowania karnego przeciwko niemu, władze miały ukryty motyw usunięcia go z krajowej sceny politycznej.

Sprawy uznane za niedopuszczalne na podstawie art. 18 w związku z art. 5 Konwencji

Ramishvili i Kokhreidze przeciwko Gruzji

27 czerwca 2007 r. (decyzja Izby o dopuszczalności)

Skarżący – współzałożyciele i udziałowcy stacji telewizyjnej byli przetrzymywani w areszcie pod zarzutami wymuszenia w związku z żądaniem zapłaty w zamian za nieujawnienie kompromitującego materiału dokumentalnego na temat rzekomo skorumpowanego parlamentarzysty. Podnosili oni w szczególności, że ich aresztowanie służyło ukrytemu celowi, jakim było uciszenie ich kanału telewizyjnego oraz powstrzymanie krytycznych komentarzy dziennikarskich, by chronić dobre imię wspomnianego parlamentarzysty oraz całej partii rządzącej.

Trybunał uznał skargę wniesioną na podstawie art. 18 Konwencji za **niedopuszczalną** jako w oczywisty sposób nieuzasadnioną. W szczególności zauważył, że oprócz odniesienia do ogólnych problemów w dziedzinie praw człowieka w Gruzji, skarżący nie przedstawili żadnych konkretnych faktów na poparcie zarzutów o ukrytym celu. Z drugiej strony Trybunał stwierdził, że liczne czynniki wskazywały na brak ukrytego celu. W szczególności zarzuty przeciwko skarżącym nie dotyczyły ich działalności dziennikarskiej. Ich stacja również nie przerwała nadawania, a kontrowersyjny dokument został wyemitowany mimo ich aresztowania. Ponadto gruziński parlament przeprowadził własne dochodzenie dotyczące działalności biznesowej rzeczzonego posła, po którym ów zrzekł się mandatu.

Tchankotadze przeciwko Gruzji

21 czerwca 2016 r. (wyrok Izby)

Sprawa dotyczyła tymczasowego aresztowania byłego prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego oraz skazania go za przestępstwo nadużycia władzy. Skarżący twierdził w szczególności, że jego aresztowanie było bezprawne. Ponadto zarzucał, że istniały ukryte, występne motywy do jego ścigania i aresztowania.

Trybunał zauważył, że nie było postanowienia sądu zatwierdzającego aresztowanie skarżącego na okres sześciu miesięcy i stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1 Konwencji**. Zarzut **naruszenia art. 18 w związku z art. 5** Trybunał **uznał jednak za niedopuszczalny** jako oczywiście nieuzasadniony, ponieważ na podstawie zeznań skarżącego nie można było ustalić, że istniały niewłaściwe motywy przemawiające za ściganiem i aresztowaniem. Ponadto nic nie wskazywało na to, by oskarżenie czy organy sądowe w jakikolwiek sposób – kanałami oficjalnymi lub nieoficjalnymi – zasygnalizowały istnienie jakichkolwiek ukrytych motywów.

Zobacz również:

Öğreten i Kanaat przeciwko Turcji

18 maja 2021 r. (wyrok Izby)

Zlatanov przeciwko Bułgarii

30 stycznia 2024 r. (decyzja Izby w sprawie dopuszczalności)

Teksty i dokumenty

Zobacz w szczególności:

- Platforma wymiany wiedzy o EKPC (ECHR-KS), [Artykuł 18 - Ograniczenie stosowania ograniczeń praw](#)

Kontakt z mediami:
Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08